

Horyzonty Polityki
2026, Vol. 17, N° 60

Godność osoby a zachowania komunikacyjne polskich posłów. Analiza uchwał Komisji Etyki Poselskiej Sejmu X kadencji

MAGDALENA JANKOSZ

<https://orcid.org/0000-0002-8249-9612>

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
magdalena.jankosz@upjp2.edu.pl

<https://doi.org/10.35765/HP.2026.1760.25>

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Głównym celem artykułu było pokazanie zagadnienia godności osoby i sposobów jej naruszania w świetle uchwał Komisji Etyki Poselskiej Sejmu X kadencji.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Problematyka artykułu koncentruje się wokół pytania, jakie zachowania komunikacyjne, werbalne i niewerbalne, wykorzystywane przez posłów Sejmu X kadencji, mogą być uznane za naruszenie godności osoby. Główna metoda zastosowana w badaniach to analiza zawartości 49 uchwał Komisji Etyki Poselskiej Sejmu X kadencji podjętych w okresie 10.01.2024–1.07.2026.

PROCES WYWODU: W pierwszej części tekstu zdefiniowane zostało pojęcie godności w odniesieniu do różnych źródeł (słownik, encyklopedia, akty prawne) i opracowań, a także pojęcie zachowania komunikacyjnego. Następnie przybliżono *Zasady etyki poselskiej* oraz zadania Komisji Etyki Poselskiej. Dalej przeprowadzona została analiza uchwał Komisji Etyki Poselskiej ze zwróceniem uwagi na te zachowania komunikacyjne posłów, które uznano za naruszające godność osoby.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: W artykule wykazano, że posłowie Sejmu X kadencji w różnych przestrzeniach publicznych stosują zachowania komunikacyjne, które są uznawane za naruszające godność osoby. Wśród zachowań tych mieści się wykorzystywanie takich środków językowych jak wulgaryzmy, inwektywy, porównania, a także posługiwanie się groźbą czy rozpowszechnianie niezwyfikowanych opinii. Wykorzystywane są również

Sugerowane cytowanie: Jankosz, M. (2026). Godność osoby a zachowania komunikacyjne polskich posłów. Analiza uchwał Komisji Etyki Poselskiej Sejmu X kadencji. *Horyzonty Polityki*, 17(60), 487–505. <https://doi.org/10.35765/HP.2026.1760.25>.

środki niewerbalne (rekwizyty, materiały wizualne, zachowania kinezyczne, proksemiczne czy parawerbalne).

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: W polskim Sejmie dochodzi do naruszania godności osobistej drugiej osoby przy wykorzystaniu różnych zachowań komunikacyjnych. Komisja Etyki Poselskiej wskazuje zachowania niewłaściwe, są one karane, ale rodzaj tych kar (uwaga, upomnienie, nagana) oraz ich liczba (49 od początku trwania X kadencji) nie są adekwatne do skali problemu. Dalszej analizie warto poddać także inne zachowania komunikacyjne, które prowadzą do naruszania godności drugiej osoby, a nie stały się przedmiotem namysłu Komisji. Warto też zwrócić uwagę na inne kategorie aksjologiczne w kontekście zachowań komunikacyjnych posłów.

SŁOWA KLUCZOWE:

godność, Sejm X kadencji, poseł, zachowania komunikacyjne, środki werbalne i niewerbalne

Abstract

HUMAN DIGNITY AND THE COMMUNICATIVE
BEHAVIOUR OF POLISH MPS. AN ANALYSIS
OF THE RESOLUTIONS OF THE SEJM'S
PARLIAMENTARY ETHICS COMMITTEE DURING
THE 10TH TERM OF THE SEJM

RESEARCH OBJECTIVE: The main objective of this article was to examine the issue of human dignity and the ways in which it is violated, in the light of the resolutions of the Sejm's Parliamentary Ethics Committee during the 10th term.

RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The problem addressed in this article centres on the question of which communicative behaviours—both verbal and non-verbal—employed by members of the Sejm during the 10th term may be regarded as a violation of a person's dignity. The main method employed in the research is a content analysis of 49 resolutions of the Sejm's Parliamentary Ethics Committee of the 10th term, adopted between 10 January 2024 and 1 July 2026.

ARGUMENTATION: In the first part of the text, the concept of dignity was defined with reference to various sources (dictionaries, encyclopaedias, legal acts) and academic works, as well as the concept of communicative behaviour. Subsequently, the Principles of Parliamentary Ethics and the remit of the Parliamentary Ethics Committee were outlined. An analysis was then carried out of the resolutions of the Parliamentary Ethics Committee, with particular attention paid to those instances of MPs' communicative behaviour that were deemed to violate a person's dignity.

RESULTS OF THE SCIENTIFIC ANALYSIS: The article demonstrates that members of the Sejm of the 10th term engage in communicative behaviours in various public spheres that are regarded as infringing upon a person's dignity. These behaviors include the use of linguistic devices such as profanity, insults, and comparisons, as well as making threats or spreading unverified opinions. Nonverbal means are also used (props, visual materials, kinesic, proxemic, and paraverbal behaviors).

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, RECOMMENDATIONS: In the Polish Sejm, the personal dignity of others is being violated through various forms of communication. The Parliamentary Ethics Committee identifies inappropriate behaviour, and such behaviour is penalised; however, the nature of these penalties (a warning, a reprimand, a censure) and their number (49 since the start of the 10th parliamentary term) are not commensurate with the scale of the problem. Other forms of communication that lead to violations of another person's dignity, but which have not been the subject of the Committee's consideration, are also worth further analysis. It is also worth drawing attention to other axiological categories in the context of MPs' communicative behaviour.

KEYWORDS:

dignity, the 10th term of the Sejm, Member of Parliament, communication behaviour, verbal and non-verbal cues

WPROWADZENIE

Sejm X kadencji, do którego wybory odbyły się 15 października 2023 r., zebrał się po raz pierwszy 13 listopada 2023 r. Układ sił politycznych w nim zmienił się w stosunku do dwóch wcześniejszych kadencji, nie wpłynęło to jednak na sytuację komunikacyjną, w jakiej odbywają się obrady. Jest to sytuacja rytualna w odmianie świeckiej (Jankosz, 2025b). Taka sytuacja zobowiązuje uczestników do ściśle określonych zachowań komunikacyjnych. Sprawowanie władzy w imieniu suwerena obliuguje także posłów (nie tylko w przestrzeni sejmowej, ale i poza nią) do przestrzegania *Zasad etyki poselskiej*, spośród których trzeba zwrócić szczególną uwagę na poszanowanie godności osoby. Obserwacja zachowań posłów pokazuje jednak, że godność drugiej osoby bywa przez nich naruszana zarówno w sposób werbalny, jak i niewerbalny.

Artykuł koncentruje się na kwestii godności jako jednej z najważniejszych wartości regulujących życie w społeczeństwie. Jego celem jest pokazanie, jak godność może być rozumiana, w jaki sposób jest

definiowana i jak wygląda jej naruszenie w Sejmie X kadencji. Problem badawczy mieści się w pytaniu o te zachowania komunikacyjne, zarówno werbalne, jak i niewerbalne, które mogą być wykorzystane przeciwko godności drugiej osoby. Materiałem badawczym było 49 uchwał Komisji Etyki Poselskiej, będącej organem powołanym do dyscyplinowania posłów w przypadku nieprzestrzegania *Zasad etyki poselskiej*. Jako metoda badawcza posłużyła analiza zawartości tych uchwał.

GODNOŚĆ OSOBY I ZACHOWANIA KOMUNIKACYJNE

Godność jest terminem, który można wyjaśniać na kilka sposobów. *Słownik języka polskiego* PWN przytacza jej trzy definicje: 1. „poczucie własnej wartości i szacunek dla samego siebie”, 2. „zaszczytne stanowisko, tytuł, zaszczytna funkcja”, 3. „w zwrotach grzecznościowych: nazwisko” (<https://sjp.pwn.pl/slowniki/godno%C5%9B%C4%87.html>). W poniższym tekście uwaga skoncentrowana zostanie na pierwszym z wymienionych znaczeń. *Encyklopedia* PWN, odnosząc się do kategorii filozoficznych, podaje, że godność to „nieusuwalna i niestopniowalna, zasługująca na szacunek własny i innych ludzi wartość człowieczeństwa, przysługująca każdemu człowiekowi bez wyjątku”¹. Do terminu godności odnoszą się także najważniejsze akty prawne. W preambule Konstytucji RP odnaleźć można odwołanie do niej w słowach:

Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali, wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka, jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi, a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej (Konstytucja RP, 1997).

W artykule 30 Konstytucji znajduje się ponadto zapis: „Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie

¹ Od 2026 r. internetowa wersja *Encyklopedii* PWN, z której pochodzi ta definicja, jest nieaktywna.

i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych” (Konstytucja RP, 1997). Karta praw podstawowych Unii Europejskiej w artykule 1 podkreśla, że „Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona” (Karta praw podstawowych UE, 2016).

W kontekście tych stwierdzeń wątpliwość może budzić podane we wprowadzeniu do tego artykułu sformułowanie o naruszaniu godności. Aby pogodzić je z przytoczonymi definicjami, które mówią o nienaruszalności godności, warto odnieść się do podziału zaproponowanego przez Marka Piechowiaka opisanego w tekście Sławomira Zielińskiego (2019, s. 109–112). Według niego można wyróżnić aż cztery rodzaje godności: godność osobistą, godność ugruntowaną w okolicznościach życia, godność osobowościową oraz godność osobową.

Tylko ten czwarty rodzaj godności ma charakter nienaruszalny i w interpretacji Zielińskiego to do niego odnoszą się zapisy konstytucyjne. Godność osobowa jest „najdonioślejszym rodzajem godności człowieka” (Zieliński, 2019, s. 110). Pojęcie to nierozzerwalnie łączy się z pojęciem osoby, zgodnie z nauczaniem św. Tomasza z Akwinu. Jeśli jest się osobą, to ma się godność osobową i nic jej nie może naruszyć. Pozostałe trzy rodzaje godności mogą jednak zostać naruszone.

Godność osobista to poczucie własnej wartości człowieka i oczekiwanie szacunku ze strony innych. Tak rozumiana godność ma zmienny charakter i zakres, wiele zależy od psychiki danej osoby, środowiska, w którym funkcjonuje, i zajmowanej pozycji społecznej. Może być naruszona przez drugiego człowieka, mówi się wtedy często o naruszeniu dóbr osobistych.

Kolejny typ godności, tj. godność ugruntowana w okolicznościach życia, odnosi się do warunków życia człowieka, które można określać jako godne albo niegodne. Ta godność również nie jest nienaruszalna, niezbywalna czy przyrodzona. Zdarza się, że ktoś ją traci w wyniku choroby, jakiegoś kataklizmu czy trudnej sytuacji materialnej. Kiedy nie ma się dostępu do czystej wody, odpowiedniego pożywienia, leków czy bezpiecznego schronienia, można mówić o utracie godności ugruntowanej w okolicznościach życia.

Jeśli chodzi o godność osobowościową, jest nią ta, na którą trzeba zasłużyć własnymi czynami. Jest ona nabywana i tracona przez własne postępowanie. Posiada ją ten, kto potrafi żyć zgodnie z wyznawanymi wartościami. Ona również nie jest nienaruszalna i niezbywalna (Zieliński, 2019, s. 111).

W dalszej części tekstu mowa będzie zatem przede wszystkim o godności osobistej, bo – jak wynika z powyższych ustaleń – to na nią największy wpływ ma drugi człowiek i jego zachowania komunikacyjne. Zachowania komunikacyjne jednej osoby mogą oddziaływać na poczucie własnej wartości drugiej osoby, obniżać je, dlatego zasadne wydaje się ustalenie, które z nich są w tym celu wykorzystywane w polskim Sejmie.

Zachowania komunikacyjne można rozumieć jako zastosowanie przez nadawcę różnych środków w celu kreowania znaczeń. Zachowania te bywają zarówno intencjonalne, jak i nieintencjonalne². Zdarza się bowiem, że zwykły, przypadkowy grymas twarzy przekazuje pewne znaczenia. Trzeba też zwrócić uwagę, że znaczenie danego zachowania komunikacyjnego nie wynika tylko z intencji nadanej mu przez nadawcę, ale często kształtuje się w toku interakcji nadawczo-odbiorczych.

Środki wyrazu wykorzystywane w komunikacji należą na ogół do kilku modusów, ponieważ komunikacja międzyludzka nie ogranicza się do wymiany słów, ale znaczenia są kreowane za pomocą różnych trybów semiotycznych. Trybem dominującym jest tryb werbalny. Od drugiej połowy XX w. coraz mocniej podkreśla się także rolę trybu niewerbalnego, a w nim zachowań proksemicznych, mimicznych, wokalnych, kinezycznych czy haptycznych. Razem z trybem werbalnym uczestniczą one w procesie nadawania znaczeń. Tym samym o każdym w zasadzie przekazie można powiedzieć, że jest on multimodalny³. Tryby nie są od siebie bowiem izolowane, ale występują paralelnie, wzajemnie modyfikują swoje znaczenia, osłabiają je albo wzmacniają.

W przeprowadzonej dalej analizie uchwał uwaga zostanie skupiona przede wszystkim na środkach werbalnych jako dominujących, ale podkreślone zostanie także współwystępowanie trybów i omówione będą też niewerbalne zachowania komunikacyjne pojawiające się w polskim Sejmie, które mogą naruszać godność drugiej osoby.

2 Deirdre Wilson i Dan Sperber w teorii relewancji pokazali, że zdarza się, iż zachowania, którym nadawca nie przypisuje żadnego znaczenia komunikacyjnego (czyli ostensje), bywają odczytane przez odbiorcę jako komunikaty wytworzone z określoną intencją (Antas, 2001 s. 445).

3 Pokrewne są także inne terminy: polisemiotyczność, polisensoryczność, multimodalność czy wielokanałowość (Winiarska & Załazińska, 2018, s. 7).

POJĘCIE GODNOŚCI W ŚWIETLE ZASAD ETYKI POSELSKIEJ. KOMISJA ETYKI POSELSKIEJ

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lipca 1998 r. zatytułowana *Zasady etyki poselskiej* określa zasady etycznego postępowania parlamentarzystów. Uchwała ta słowo „godność” wymienia dwa razy. W artykule 2 znajduje się zapis:

Posel powinien zachowywać się w sposób odpowiadający godności posła, kierując się w szczególności zasadami: 1) bezinteresowności, 2) jawności, 3) rzetelności, 4) dbałości o dobre imię Sejmu, 5) odpowiedzialności.

Czwarta spośród wymienionych zasad zostaje rozwinięta w artykule 6 o brzmieniu: „Posel powinien unikać zachowań, które mogą godzić w dobre imię Sejmu. Powinien szanować godność innych osób”. Akt prawny, jakim jest uchwała, zobowiązuje zatem wprost każdego członka izby niższej parlamentu do respektowania godności drugiego człowieka. Nie ma tu podanych żadnych wyjątków.

Organem powołanym do dyscyplinowania posłów, między innymi za naruszanie godności innych osób, jest Komisja Etyki Poselskiej. Jest to stała komisja sejmowa, która ma uprawnienia do uzupełniania zasad etycznych obowiązujących w Sejmie, ich korygowania czy upowszechniania⁴. W skład prezydium Komisji Etyki Poselskiej w Sejmie X kadencji wchodzi Elżbieta Burkiewicz (Centrum) – przewodnicząca i Katarzyna Ueberhan (Lewica) – zastępca przewodniczącej⁵. Członkami Komisji są natomiast: Agnieszka Hanajczyk (KO), Zbigniew Sosnowski (PSL–TD), Ewa Schädler (PL2050–TD), Witold Tumanowicz (Konfederacja) oraz Jacek Świat (PiS).

Działalność Komisji została uregulowana w rozdziale 13 regulaminu Sejmu⁶. Artykuł 147 tego regulaminu upoważnia Komisję,

⁴ Komisja ta rozpatruje także sprawy wynikające z Rejestru Korzyści i majątkowych oświadczeń poselskich.

⁵ Początkowo funkcję tę pełnił Konrad Berkowicz, ale został odwołany 18 marca 2025 r.

⁶ Uchwały Komisji dotyczące naruszania przez posłów *Zasad etyki poselskiej* podaje się do wiadomości publicznej na jej stronie internetowej oraz w czasopiśmie „Kronika Sejmowa” wydawanym przez Kancelarię Sejmu.

aby za naruszenie zasad etyki, a więc także za naruszenie godności drugiej osoby, zastosowała jedną z trzech kar: zwrócenie posłowi uwagi, udzielenie mu upomnienia lub nagany. Nie są to kary zbyt dotkliwe. Może to być jeden z powodów, dla których godność drugiej osoby bywa w polskim Sejmie naruszana dość często. Tych powodów jest oczywiście znacznie więcej: chęć zdyskredytowania przeciwnika politycznego, zyskania większego poparcia, przypodobania się wyborcom czy nawet nadmierna ekspresja w sposobie zachowania. Powody te mieszczą się w strategii konfrontacyjnej, która dominuje w świecie polityki, w tym także w dyskursie parlamentarnym, nad strategią kooperacyjną. Celem strategii konfrontacyjnej jest wywołanie lub kontynuowanie konfliktu i finalnie deprecjacja przeciwnika politycznego (Małyska, za: Charciarek, 2015, s. 31). Ta deprecjacja realizowana jest poprzez różne zachowania komunikacyjne, ale tym, co je łączy, jest próba zakwestionowania za ich pomocą godności oponenta politycznego.

CHARAKTERYSTYKA MATERIAŁU BADAWCZEGO

Aby zrealizować cel badawczy, przeanalizowano 49 uchwał Komisji Etyki Poselskiej podjętych w okresie od 10 stycznia 2024 r. do 1 lipca 2026 r. Jedna z uchwał (nr 45) została uchylona przez Prezydium Sejmu. Po 1 lipca 2026 r. zostały podjęte kolejne uchwały, ale ich treść w czasie pisania tego artykułu nie była jeszcze udostępniona.

Uchwały te dotyczą zachowań posłów Sejmu X kadencji przede wszystkim na sali sejmowej, ale także na korytarzach sejmowych, w budynku Ministerstwa Sprawiedliwości, na placach miejskich, w restauracjach, w szeroko rozumianej przestrzeni medialnej (portale społecznościowe, audycje radiowe i telewizyjne) itp. Poseł bowiem pełni swoją funkcję nie tylko wtedy, gdy przemawia z mównicy sejmowej.

Każda z uchwał krótko odnosi się do zachowania ukaranego posła, określa, którą z zasad etyki poselskiej to zachowanie naruszało, a także wyjaśnia, dlaczego została nałożona kara, na czym polegała niestosowność danego zachowania (uzasadnienie). Jeśli poseł składał wyjaśnienia, zostają one przytoczone.

Spośród 49 przeanalizowanych uchwał 13 dotyczy kary nagany, 17 – upomnienia, a 19 – uwagi. Z wyjątkiem uchwały 49 wszystkie

dotyczyły zasady dbałości o dobre imię Sejmu, 12 uchwał dodatkowo dotyczyło także zasady odpowiedzialności, a 2 – zasady rzetelności. W 22 uchwałach w wyjaśnieniach pojawiło się wprost słowo „godność” jako nazwa wartości, która poprzez zachowanie posła została zakwestionowana czy naruszona. Kilka razy padał także epitet „niegodne” w odniesieniu do postępowania ukaranego posła.

SPOSOBY NARUSZANIA GODNOŚCI W ŚWIETLE UCHWAŁ KOMISJI ETYKI MEDIÓW

Analiza zawartości uchwał pozwala stwierdzić, że do środków językowych uznawanych przez Komisję Etyki Poselskiej za naruszające godność osoby należą wulgaryzmy, inwektywy, porównania. Oprócz tego kilka uchwał dotyczy gróźb czy rozpowszechniania niezwyfikowanych opinii. Dodatkowo naruszać godność osoby mogą zachowania niewerbalne towarzyszące zachowaniom werbalnym, np. ton głosu, gest, postawa ciała, ale także wykorzystanie obrazu czy rekwizytu.

Wulgaryzmy

Śledząc publiczne wystąpienia posłów w mediach, w tym również społecznościowych, można zauważyć, że wulgaryzmy pojawiają się w nich stosunkowo rzadko. Z jednej strony jest to uspokajające, z drugiej strony – niepokojące, bo w kontekście pełnienia ważnej funkcji społecznej, jaką jest bycie posłem, wulgaryzmy nie powinny padać w ogóle. *Wielki słownik języka polskiego* definiuje wulgaryzm jako „wyraz lub wyrażenie uznawane przez użytkowników danego języka za nieprzyzwoite i ordynarne” (<https://wsjp.pl/haslo/podglad/88325/wulgaryzm>). Wulgaryzmy służą wyrażaniu emocji i łamaniem tabu językowe, które zakazuje używania tego rodzaju wyrazów, zwłaszcza w przestrzeni publicznej (<https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/wulgaryzm-a-inwektywa;11870.html>). Można też zaproponować następującą definicję:

Wulgaryzmy (łac. *vulgarism* – pospolity, prostacki) zwykle są dziwną mieszanką rubaszości i agresywności; opierają się na prowokowaniu

otoczenia przekształcaniem pojęć intymno-wstydlivych w żetony czy wytrychy pozwalające dosadnie określić wszelkie zjawiska i własne emocje bulwersujące czy kłopotliwe (Karwat, 2006, s. 317).

Zwrócenie uwagi w powyższych definicjach na kwestie emocji sugeruje, że wulgaryzmy będą się pojawiać szczególnie często w odniesieniu do tematów wywołujących te emocje.

W analizowanych uchwałach Komisji Etyki Poselskiej pojawia się odniesienie wprost do jednego tylko wulgaryzmu, bardzo rozpowszechnionego w czasie Strajku Kobiet (Uchwała Nr 41/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 17 grudnia 2025 r.)⁷. Posłużyła się nim posłanka Lewicy, Anna Maria Żukowska, w serwisie społecznościowym X, w odpowiedzi na wypowiedź Sławomitra Mentzena: „Lewica nie umie się zachować nawet po śmierci, tylko dlatego, że się z kimś nie zgadza!”. W uzasadnieniu Komisji nie pojawiło się wprost odwołanie do godności jako wartości, uznano natomiast, że naruszona została zasada dbałości o dobre imię Sejmu, która – jak już wspomniano – do kwestii godności też się odnosi. Posłanka została skrytykowana m.in. za brak szacunku do funkcji, którą pełni, a także do innych przedstawicieli władzy ustawodawczej (i tu można znaleźć znamiona naruszania ich godności), a przede wszystkim za brak kultury debaty oraz agresywną i emocjonalną reakcję.

Uchwała Nr 36/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 7 października 2025 r. ukarała posła Łukasza Mejzę za używanie słów obelżywych i wulgarnych w stosunku do senatora Wadima Tyszkiewicza i jego żony, nie zostało jednak doprecyzowane, jakie słowa padły podczas konfrontacji.

Inwektywy

Uchwały podjęte przez Komisję Etyki Poselskiej pokazują, że najpowszechniejszym problemem językowym w polskim parlamencie są inwektywy. To za ich używanie posłowie są na ogół karani. Na 49 uchwał opublikowanych do tej pory na stronie Sejmu X kadencji 25 dotyczy właśnie inwektyw. Inwektywa przez *Słownik języka polskiego*

⁷ Ze względu na rozpowszechnienie tego wulgaryzmu autorka tekstu nie uznaje za konieczne przytoczenie go.

PWN definiowana jest krótko jako „zniewaga słowna” (<https://sjp.pwn.pl/slowniki/inwektywa.html>). Nie ma ona w sobie tego elementu naruszenia tabu językowego, który jest typowy dla wulgaryzmu, nie zawsze też ma tak ekspresyjny jak wulgaryzm charakter.

Za inwektywę „gówniarzu” skierowaną do posła Michała Kołodziejczaka został na przykład ukarany poseł Jarosław Kaczyński (Uchwała Nr 9/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 6 marca 2024 r.). Wcześniej ten sam poseł został ukarany za nazwanie Donalda Tuska „niemieckim agentem” (Uchwała Nr 2/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 16 stycznia 2024 r.). Inwektywy wypowiediane przez posłów poza salą sejmową również są karane. 10 lutego 2024 r. na placu Piłsudskiego Jarosław Kaczyński, zwracając się do jednego z protestujących, użył kilku inwektyw, za co został ukarany. W uzasadnieniu do tej uchwały zapisano:

Nawet jeśli poseł jest prowokowany, powinien unikać zachowań, które mogą godzić w dobre imię Sejmu. Poseł powinien szanować godność innych osób, nigdy nie powinien używać języka, który jest powszechnie uważany za obelżywy (Uchwała Nr 11/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 8 maja 2024 r.).

Komisja ukarała także posła Marka Suskiego za stwierdzenie, które padło podczas audycji radiowej „Sedno sprawy”: „Mimo pogody pod zdechłym Tuskiem życzę miłego dnia” (Uchwała Nr 3/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 7 lutego 2024 r.). Nie był to zwrot skierowany bezpośrednio do Donalda Tuska, ale do niego się odnoszący i w jego dobre imię uderzający⁸. Decyzja Komisji o zwróceniu posłowi uwagi była tak tłumaczona:

Biorąc pod uwagę, jaki wydźwięk mogą mieć tego rodzaju wypowiedzi zamieszczane w przestrzeni publicznej, poseł powinien kierować się rozumą i szacunkiem w stosunku do innych osób, tak aby nie narażać ich, a także dobrego imienia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

⁸ „Poseł Marek Suski argumentował, że wypowiedź miała charakter żartu, parafrazy popularnego powiedzenia z zamianą wyrazu *pies* na jego kaszubski odpowiednik *tusk*. Argument ten, zdaniem Komisji, nie znalazł potwierdzenia w dalszej części wypowiedzi posła, z której wynika, że jednak była to aluzja pod adresem Premiera Donalda Tuska i taką podstawę stwierdzenia naruszenia Zasad etyki poselskiej, Komisja ostatecznie przyjęła” (Uchwała Nr 3/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 7 lutego 2024 r.).

na szwank. Poseł powinien przewidywać konsekwencje takiej wypowiedzi, która może krzywdzić i przynosić szkody moralne.

Te szkody moralne można bezpośrednio powiązać z naruszeniem godności osobistej drugiej osoby. Ten sam poseł został także ukarany na mocy innej uchwały (Uchwała Nr 10/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 20 marca 2024 r.) za słowa skierowane na sali plenarnej do posła Michała Kołodziejczaka: „Wypad, gnojowniku”. Karę upomnienia Marek Suski otrzymał też za inwektywy, których użył w odniesieniu do Piotra Adamowicza: „Pan jest po prostu zwykłym chamem. Pan jest po prostu aparaczką politycznym, a nie przewodniczącym komisji” (Uchwała Nr 23/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 19 marca 2025 r.). Innym ukaranym posłem był Jarosław Sachajko. Komisja krytycznie oceniła użytą przez niego inwektywę: „Tak chamskiej osoby drugiej nie widziałem” pod adresem poseł Marty Wcisło, argumentując to następująco: „Poseł powinien szanować godność innych osób, w szczególności parlamentarzystów, tak aby nie narażać ich na ewentualną utratę zaufania w oczach wyborców i opinii publicznej” (Uchwała Nr 13/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 8 maja 2024 r.). Z uzasadnienia tego wypływa konkretna możliwa konsekwencja naruszania godności innego polityka: spadek poparcia politycznego. Do tej konsekwencji odnosi się także uzasadnienie kary nałożonej na posła Dariusza Mateckiego. W serwisie społecznościowym X zwrócił się on do Romana Giertycha słowami „Zamknij już mordę”. W uchwale napisano: „Poseł powinien szanować godność innych osób, tak aby nie narażać ich na utratę zaufania w oczach opinii publicznej” (Uchwała Nr 37/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 5 listopada 2025 r.). Jedną z uchwał nałożono karę także na premiera Donalda Tuska, który powiedział o Bartoszu Kownackim „ale pajac” (Uchwała Nr 43/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 25 lutego 2026 r.). Kiedy Jarosław Kaczyński nazwał na korytarzu Sejmu reportera stacji TVN24 „chamem”, otrzymał upomnienie, a w uzasadnieniu napisano: „Określenie to jest pejoratywne i może być odebrane jako obraźliwe” (Uchwała Nr 39/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 3 grudnia 2025 r.).

Inwektywy, którymi posługują się posłowie, mają różny charakter. Niekiedy są one wypowiedziane w 3 os. l. poj. czy l. mn. (mówienie o innych „łobuz”, „morderca”, „główny sadysta”, „debile”), czasami

zaś są to bezpośrednie zwroty do adresata (np. „jesteś bydlakiem”, „jest pan chamem”). Są one (podobnie jak wulgaryzmy) przykładem agresji werbalnej. „Agresja językowa jest rodzajem walki, napadci słownej, może więc mieć wiele form, wynikających z przyjętej strategii ataku” (Peisert, 2004, s. 13). Pełni ona szereg funkcji, spośród których tą realizowaną bezpośrednio za pomocą inwektyw jest znieważenie odbiorcy w celu samopotwierdzenia własnej wartości przez nadawcę⁹. W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że polityka i parlament są miejscami bardzo sprzyjającymi powstawaniu agresji werbalnej (Peisert, 2004, s. 175)¹⁰, a dowodem na to mogą być choćby przytoczone wyżej wypowiedzi.

Trzeba przy tym zauważyć, że nie wszystkie inwektywy wypowiedziane przez polskich posłów doczekały się uchwał Komisji Etyki Poselskiej i nie jest do końca jasne kryterium, które sprawia, że jedne niewłaściwe werbalne zachowania podlegają ocenie, inne nie. Stosunkowo niewielka liczba uchwał dotyczących inwektyw (choć i tak na tle wszystkich uchwał dość znaczna – 25/49) nie odzwierciedla liczby wszystkich werbalnych form znieważania innych, z którymi mamy do czynienia w polskim Sejmie.

Porównania, groźby i rozpowszechnianie niezweryfikowanych opinii

Porównanie to środek stylistyczny polegający na zestawieniu dwóch rzeczy, osób czy cech, które ukazuje ich podobieństwo. Porównania

⁹ Peisert podaje aż 20 funkcji agresji werbalnej. Oprócz tej wymienionej są to: „rozładowanie negatywnej emocji (osiągnięcie katharsis), wyrządzenie szkody odbiorcy przez pomniejszenie jego statusu, profanowanie sacrum, uzyskiwanie przez nadawcę korzyści w postaci «Schadenfreude», autostymulowanie do odparcia ataku, ustanowienie hierarchii w relacji między osobami o równym statusie, socjalizacja, zdobywanie statusu i podnoszenie prestiżu w grupie, wyrażenie solidarności z odbiorcą i dodanie mu odwagi do działania, integracja grupy, wspólna zabawa i pojedynki słowne, autoagresja słowna, autoprezentacja, przyciąganie uwagi odbiorców, zakłócanie merytorycznego dyskursu, magia słowna, agresja językowa jako środek terapeutyczny, agresja językowa jako rodzaj agresji ekspresji artystycznej, prowokacja o charakterze erotycznym” (Peisert, 2004).

¹⁰ Inne miejsca i role, które sprzyjają agresji słownej, to: rodzina, szkoła, wojsko, rolnictwo, rzemiosło i handel, górnictwo i przemysł, polemiki religijne i duchowieństwo, sport, miejsce pracy, internet, zakłady karne (Peisert, 2004, s. 167–178).

mogą być bardzo obraźliwe, skierowane przeciwko godności drugiej osoby. Takie porównania również pojawiają się w polskim Sejmie. Ostatnia opublikowana uchwała (Uchwała Nr 50/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 1 lipca 2026 r.) dotyczy takiego właśnie porównania. Poseł Konrad Berkowicz otrzymał naganę za wypowiedzenie z mównicy sejmowej słów: „Izrael to nowa III Rzesza”. Słowa te połączone były z demonstracją zmodyfikowanej flagi, o czym będzie mowa dalej. Skupiając się teraz na werbalnym aspekcie, trzeba podkreślić, że porównanie Izraela do III Rzeszy zostało odebrane bardzo negatywnie. Posłowie byli także dyscyplinowani za inne porównania, np. „Rywin w spódnicy” w odniesieniu do posła Pauliny Hennig-Kloski¹¹ czy „chytry, sprytny lis” w kontekście osoby premiera Donalda Tuska.

Członkowie Komisji Etyki Poselskiej za naruszające godność drugiej osoby uznają również groźby. Poseł Mariusz Gosek został ukarany za groźby skierowane pod adresem Magdaleny Sroki (Uchwała nr 33/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 24 września 2025 r.). Krzyczał, że posłanka „będzie siedziała”, „poczuje kajdany na rękach” i „zobacz, co z nią zrobią, gdy wrócą do władzy”. W uzasadnieniu zwrócono uwagę nie tylko na treść tych słów, która mogła być upokarzająca dla drugiej osoby, ale także na podniesiony ton, agresywne gesty i postawę, a więc na elementy niewerbalne. Jak już było wspomniane, większość przekazów ma charakter multimodalny i współistnienie różnych trybów decyduje o finalnym wydźwięku danego zachowania komunikacyjnego.

Jako groźbę, a zarazem obraźliwe porównanie potraktowano słowa posła Konrada Berkowicza o owijaniu Marcina Józefaciuka i Adriana Zandberga w siatkę jak choinkę. Przysłuchiwał się temu Sławomir Mentzen. Posłowie tłumaczyli, że był to żart, jednak Komisja Etyki Poselskiej zajęła się tą sprawą i ukarała ich (Uchwała Nr 19/X i Uchwała Nr 20/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 20 lutego 2025 r.), w uzasadnieniu odnosząc się do kategorii godności:

11 Komisja Etyki Poselskiej uznała, że łączenie nazwiska pani poseł z aferą korupcyjną związaną z Lwem Rywinem mogło „narazić [ją] utratę dobrego imienia w oczach wyborców i opinii publicznej, sugerując, iż jej działalność nosi znamiona działalności przestępczej” (Uchwała Nr 5/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 21 lutego 2024 r.).

Komisja nie podzieliła stanowiska posła Konrada Berkowicza, iż przekaz był oczywisty, metaforyczny i żartobliwy. Wprost przeciwnie, Komisja uznała zdarzenie za niedopuszczalne, a zachowanie posła za stojące w sprzeczności z zasadą poszanowania godności innych osób. Wypowiedź posła nie była ogólnikowa, dotyczyła konkretnych osób, a jej odbiór w opinii publicznej mógł być dwuznaczny.

Uzasadnienie do kary dla Sławomira Mentzena brzmiało podobnie, z zaznaczeniem, że nie był on autorem tych słów, tylko świadkiem ich wypowiedzania.

Posłowie są karani także za inne wypowiedzi. Upomnienie otrzymał poseł Michał Woś za rozpowszechnianie niezwyfikowanych opinii na temat finansowania wydarzenia w Rybniku ze środków publicznych oraz sformułowanie na ich podstawie zarzutów wobec organów samorządu terytorialnego (Uchwała Nr 49/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 17 czerwca 2026 r.).

Poseł Bronisław Foltyn również otrzymał upomnienie za nieprawdziwe informacje na temat stanu trzeźwości funkcjonariuszy publicznych. W uzasadnieniu padły słowa:

Poseł powinien rzetelnie informować o zaistniałych zdarzeniach, tak aby nie narażać funkcjonariuszy publicznych na utratę zaufania w oczach opinii publicznej, które jest niezbędne w pełnieniu tak odpowiedzialnej funkcji. Poseł powinien szanować godność innych osób (Uchwała Nr 15/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 16 października 2024 r.).

Niewerbalne sposoby naruszania godności

Słowo jest często wykorzystywane do naruszania godności drugiej osoby, ale rzadko kiedy działa ono w izolacji. Można wystąpić przeciwko godności drugiej osoby również za pomocą gestu, postawy, tonu głosu, mimiki, wykorzystując grafikę czy rekwizyt. Niektóre z takich zachowań niewerbalnych, towarzyszących na ogół zachowaniom werbalnym, również stały się przedmiotem namysłu Komisji Etyki Poselskiej Sejmu X kadencji. Opisane wcześniej porównanie Izraela do III Rzeszy zostało wzmocnione przez posła Konrada Berkowicza rozwinięciem flagi. W miejscu, gdzie na oficjalnej fladze Izraela znajduje się Gwiazda Dawida, umieszczono na niej znak swastyki. Poseł skomentował to słowami, że tak powinna wyglądać flaga

Izraela, ale ten komentarz nie był aż tak mocny jak obraz. Swastyka budzi jednoznaczne konotacje. I to właśnie ten element niewerbalny, a nie wypowiedziane słowa, został skrytykowany najbardziej.

Kilka uchwał Komisji Etyki Poselskiej dotyczy zachowań proksemicznych (a więc związanych z postawą ciała i dystansem) i kinetycznych (odnoszących się do gestykulacji). Aż pięć uchwał odnosi się do incydentu, kiedy grupa posłów zakłóciła wystąpienie posła Romana Giertycha. Nie tylko wypowiedziane wówczas słowa (m.in. „morderca”), ale i zmiana postawy, opuszczenie miejsc, wtargnięcie na mównicę, ekspresja zachowań zostały poddane ocenie Komisji (Uchwały Nr 27-31/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 23 lipca 2025 r.).

Pierwsza uchwała opisywanej kadencji odnosiła się do zachowania Grzegorza Brauna, który za pomocą gaśnicy ugasił chanukowe świece w Sejmie (Uchwała Nr 1/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 10 stycznia 2024 r.). Dotyczyła ona zatem nie tylko werbalnego zachowania (bo różne słowa w opisywanej sytuacji padały), ale też konkretnych gestów wykonanych przez posła. Uchwała Nr 12/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 8 maja 2024 r. dotyczyła z kolei incydentu z udziałem posła Antoniego Macierewicza i Straży Marszałkowskiej, w czasie którego pojawiły się zachowania zarówno werbalne, jak i niewerbalne.

Za niewerbalne zachowanie komunikacyjne ukarany został także poseł Bronisław Foltyn. W serwisie społecznościowym X zestawił on wizerunek posła Marcina Józefaciuka ze zdjęciem Hitlera. Wykorzystano tu środek, jakim jest porównanie, ale nie w warstwie werbalnej, tylko wizualnej. Przekaz werbalny mocno podkreślał, że podobieństwa nie ma („I proszę tu niczego nie sugerować. Nie ma żadnych podobieństw. Powtarzam. Żadnych!”), ale przekaz wizualny okazał się silniejszy i bardziej sugestywny. Poseł Foltyn otrzymał naganą, a w uzasadnieniu pojawiły się między innymi takie słowa:

Poseł w swoich wypowiedziach powinien kierować się względami merytorycznymi, tak aby swoimi wypowiedziami nie narazić innego parlamentarzysty na naruszenie jego godności osobistej oraz utratę zaufania w oczach wyborców (Uchwała Nr 17/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 18 grudnia 2025 r.).

W Uchwale Nr 46/X Komisji Etyki Poselskiej z dnia 14 kwietnia 2026 r. mowa o karze upomnienia dla posła Bartosza Kownackiego

za to, że przemieszczał się po sali sejmowej, nagrywał wystąpienia innych telefonem umieszczonym na wysięgniku (a więc bardzo wyeksponowanym). Głośno je także komentował, ale za niewłaściwy uznano przede wszystkim fakt przemieszczania się po sali, co mogło oznaczać brak szacunku wobec osoby wypowiadającej się.

ZAKOŃCZENIE

Przeanalizowane przykłady zachowań komunikacyjnych, mających na celu obrażenie czy zdeprecjonowanie przeciwnika, a tym samym zakwestionowanie jego godności osobistej, są tylko niewielką częścią form agresji stosowanej w polskim Sejmie. Przejawia się ona na różne sposoby: jako kompromitowanie, oskarżanie, podżeganie, wyśmiewanie, kpina, drwina czy szyderstwo. Komisja Etyki Poselskiej zajmuje się tylko wybranymi zachowaniami, dlatego analiza jej uchwał nie daje pełnego obrazu skali problemu, wielu informacji dostarcza jednak obserwacja życia politycznego.

Problem ten nie dotyczy oczywiście tylko Sejmu X kadencji, ale jest długotrwały. W 2019 r. Kalina Taczkowska pisała o nieparlamentarnym języku polskiego parlamentu, odwołując się do opinii językoznawców, którzy już 20 lat wcześniej zauważyli, że etykieta w Sejmie została zastąpiona antyetykietą, a

po wejściu na mównicę i wypowiedzeniu formuł adresatywnych mających świadczyć o szacunku dla innych posłowie przechodzą do złośliwych, obraźliwych, ironicznych, szyderczych i nietaktownych uwag (Taczkowska, 2021, s. 57).

Co więcej, to zjawisko powszechne w całej przestrzeni publicznej. Jest faktem społecznym, że spada poczucie odpowiedzialności za wypowiedziane słowo, a towarzyszy temu ogólne przyzwolenie (Jeliński, 2009, s. 81–82). Trzeba też zauważyć, że w dyskursie publicznym, którego częścią jest dyskurs parlamentarny, coraz bardziej przesuwają się granice pomiędzy polszczyzną potoczną i oficjalną, repertuar słów wcześniej zarezerwowanych tylko dla tej pierwszej pojawia się w tej drugiej, zmienia się także stosunek do wulgaryzmów (Jankosz, 2025a, s. 167–168).

Przytoczone wcześniej zapisy z *Zasad etyki poselskiej* mówiące o tym, że poseł powinien szanować godność innych osób oraz

zachowywać się w sposób odpowiadający własnej godności, mają charakter uniwersalny. Niestety, wiele wskazuje na to, że w polskiej praktyce parlamentarnej nie przywiązuje się do nich szczególnej wagi. Konfrontacja, która w naturalny sposób dokonuje się w przestrzeni publicznej, zbyt często w miejsce merytorycznych argumentów dopuszcza werbalną i pozawerbalną agresję. Prymat empatii i dialogu nad walką nie jest w niej brany pod uwagę. Omówione zachowania komunikacyjne (a także te nieprzywołane tu, ale pojawiające się w przestrzeni publicznej) uderzają w godność osoby, do której są skierowane, ale też tej, która po te zachowania sięga. Wydaje się, że rozwiązanie problemu nie tkwi jednak w surowszych sankcjach, do jakich niektórzy nawołują (zob. Ilgner, 2020), ale w edukacji, wychowaniu, wskazywaniu, jak właściwie należy realizować relacyjność, propagowaniu innych wzorów poszanowania godności człowieka od tych rozpowszechnianych w dyskursie publicznym, w tym także w debacie parlamentarnej.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- Karta praw podstawowych UE (2016). https://oide.sejm.gov.pl/oide/?option=com_content&view=article&id=14428&Itemid=422 (dostęp: 20.07.2026).
- Konstytucja RP (1997). <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski> (dostęp: 20.07.2026).
- Uchwały Komisji Etyki Poselskiej (2024–2026). https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=UCHWALY_KOMST&NrKadencji=10&KodKom=EPS (dostęp: 01.08.2026).
- Zasady etyki poselskiej* (1998). <https://www.sejm.gov.pl/prawo/zep.htm> (dostęp: 01.08.2026).

Opracowania

- Antas, J. (2001). *Co mówią ręce. Wprowadzenie do komunikacji niewerbalnej*. W R. Przybylska & W. Przyczyna (Red.), *Retoryka dziś. Teoria i praktyka* (s. 437–460). Kraków: Poligrafia Salezjańska.
- Charciarek, A. (2015). Zwroty etykietalne jako chwyt retoryczny w polskim i czeskim dyskursie parlamentarnym. W A. Charciarek

- & P. Czerwiński (Red.), *Oblicza przeciwnika: język a rzeczywistość w kategoriach ekspresji, polityki, ideologii* (s. 15–40). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Ilgner, A. (2024). *Dlaczego godzimy się na wulgarne obrażanie Szymona Hołowni?* <https://www.rp.pl/opinie-polityczno-spoeczne/art-39986511-artur-ilgner-dlaczego-godzimy-sie-na-wulgarne-obrazanie-szymona-holowni> (dostęp: 10.05.2024).
- Jankosz, M. (2025a). Styl potoczny i oficjalny w medialnych wypowiedziach polskich posłów. W A. Urzędowska & M. Radej (Red.), *Troska o media – troski mediów* (s. 155–171). Tarnów: Biblos.
- Jankosz, M. (2025b). Sytuacja komunikacyjna obrad Sejmu X kadencji a zachowania niewerbalne posłów. *AUPC Studia Ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*, 22, 738–751.
- Jeliński, E. (2009). Odpowiedzialność (za słowo) u progu XXI wieku. W B. Sobczak & H. Zgólkowa (Red.), *Retoryka i etyka* (s. 78–83). Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Karwat, M. (2006). *O złośliwej dyskredytacji. Manipulowanie wizerunkiem przeciwnika*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Peisert, M. (2004). *Formy i funkcje agresji werbalnej. Próba typologii*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Słownik języka polskiego PWN* (b.d.), hasło „godność”. <https://sjp.pwn.pl/slowniki/godno%C5%9B%C4%87.html> (dostęp: 24.05.2025).
- Taczkowska, K.M. (2021). Nieparlamentarna komunikacja w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2019. *Poradnik Językowy*, 1, 56–67.
- Winiarska, J., & Załazińska, A. (2018). Multimodalność komunikacji w perspektywie kognitywizmu. W J. Winiarska & A. Załazińska (Red.), *Multimodalność komunikacji* (s. 7–18). Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Zieliński, S. (2019). Rozumienie godności człowieka i jej znaczenie w procesie stanowienia i stosowania prawa. Propozycja testu zgodności regulacji prawnych z zasadą godności człowieka. *Przegląd Sejmowy*, 4(153), 107–127.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>